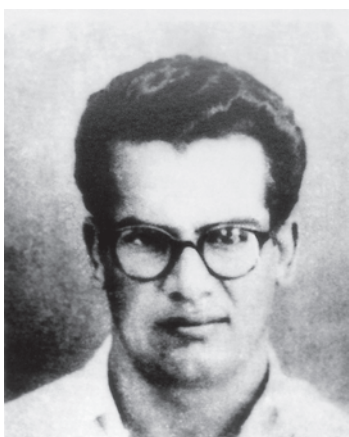

Μαρτυρία Γιαννάκη Μάτση

ΟΝΟΜΑ:	Γιαννάκης Χρ. Μάτσης - Ευρωβουλευτής
ΗΜΕΡΟΜ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ:	24 Οκτωβρίου 1933
ΗΜΕΡΟΜ. ΕΝΤΑΞΗΣ	
ΣΤΗΝ ΕΟΚΑ:	Από την έναρξη του αγώνα
ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ:	Ακάμας
ΠΕΡΙΟΧΗ/ΕΣ ΔΡΑΣΗΣ:	Λευκωσία
ΚΑΤΑΖΗΤΟΥΜΕΝΟΣ:	Ναι• από τα μέσα του 1958 μέχρι το τέλος του αγώνα

Η δράση του Πόλυ ήταν πληθωρική και πολύπλευρη

Ερώτηση: Πότε γνωρίσατε τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη;

Με τον Πολύκαρπο καταγόμαστε και οι δυο από το ίδιο χωριό, το Παλαιχώρι. Ήταν λίγα χρόνια μεγαλύτερός μου.

Για πρώτη φορά γνωριστήκαμε όταν κουβαλούσαμε ξύλα για να ανάψουμε τη θερμάστρα στο Δημοτικό Σχολείο. Ήταν, θυμύμαι, μια χιονισμένη μέρα του 1941. Είχε πέσει πολύ χιόνι και το κρύο ήταν τσουχτερό.

Μετά την αποφοίτησή μας από το Δημοτικό Σχολείο, ο Πολύκαρπος φοιτούσε στην Εμπορική Σχολή Σαμουήλ κι εγώ στο Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου. Βρισκόμαστε μόνο κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών στο Παλαιχώρι.

Ερώτηση: Κατά τη διάρκεια του αγώνα δεν μένατε μαζί;

Μέναμε για κάποιο διάστημα στο ίδιο κρησφύγετο, στην οδό Ανδροκλέους, και στο κρησφύγετο της οδού παράλληλα της Λεωφόρου Νίκης. Το κρησφύγετο αυτό το κατασκεύασα προσωπικά με τον μαστρε-Γιαννή από τον Καραβά, ιδιοκτήτη το 1974 του Κέντρου «Πράσινος Βράχος», στο σημείο που έγινε η τουρκική εισβολή. Μου τον έστειλε ο Κυριάκος Μάτσης ως πρόσωπο υψίστης εμπιστοσύνης.

Ο Γιωρκάτζης μου ζήτησε να επισημάνω σπίτι ασφαλείας και να φτιάξω καταφύγιο που να μην το γνωρίζει κανένας. Ετοιμαζόταν για δραπέτευση από τις Κεντρικές Φυλακές. Ήταν μια δύσκολη δουλειά. Σκάβαμε με πολλές προφυλάξεις σ' ένα δωμάτιο για πολλές μέρες. Όταν δραπέτευσε από τις φυλακές, κατέφυγε σ' αυτό το κρησφύγετο.

Ερώτηση: Μένατε και οι δυο στη Λευκωσία. Πώς συντονίζατε τη δράση σας, αφού ζούσατε σε χωριστά κρησφύγετα;

Είχαμε αποφασίσει να δημιουργήσουμε δύο παράλληλες οργανώσεις, εντελώς ανεξάρτητες η μία από την άλλη. Η μία υπό τον έλεγχο του Γιωρκάτζη και η άλλη υπό τον δικό μου έλεγχο. Ο Τομέας Λευκωσίας περιελάμβανε όλη τη Λευκωσία και τα προάστια, από τη Μια Μηλιά μέχρι τον Τράχωνα.

Δημιουργήσαμε ανεξάρτητα κρησφύγετα και διαφορετικούς συνδέσμους. Στην

πραγματικότητα καμιά επαφή ή γνώση δεν υφίστατο μεταξύ των δύο λευκωσιάτικων οργανώσεων της ΕΟΚΑ. Αυτό αποδείχτηκε σωτήριο. Τα βασανιστήρια ήταν φοβερά και έπρεπε να διατηρούνται στεγανά, για να αποφεύγονται οι επιπτώσεις σε περίπτωση προδοσίας ή αποκάλυψης μυστικών της Οργάνωσης, εάν κάποιο μέλος μας ενέδιδε κάτω από τα βασανιστήρια.

Διατηρούσαμε μόνο ένα κοινό και για τους δυο μας κρησφύγετο, για να καταφεύγουμε σε περίπτωση προσωπικού κινδύνου. Το κρησφύγετο αυτό ήταν άγνωστο στους συνδέσμους. Μόνο ο κατασκευαστής του κι ένα μέλος της Οργάνωσης το γνώριζε. Αυτό βρισκόταν στη σημερινή Λεωφόρο Μακαρίου και ήταν απέναντι από τη στροφή έναντι του ξενοδοχείου Χίλτον. Ήταν σουβλιτζίδικο και ανήκε στον εκ Παλαιχωρίου Κυριάκο.

Ερώτηση: *Το χρησιμοποιήσατε;*

Προσωπικά, ναι. Κατέφυγα σ' αυτό όταν επτά Άγγλοι στρατιώτες, σπάζοντας το παράθυρο του σπιτιού όπου έμενα, βρέθηκαν μπροστά μου. Ήταν καλοκαίρι του 1958. Η ζέστη ήταν εξουθενωτική. Άνοιξα αμέσως το ψυγείο και τους πρόσφερα νερό και αναψυκτικά. Κρατούσαν δύο μόνο φωτογραφίες, του Γιωρκάτζη και τη δική μου. Ευτυχώς, δεν με αναγνώρισαν.

Με την αποχώρηση των στρατιωτών έφυγα κι εγώ χωρίς να ειδοποιήσω κανέναν και ακολουθώντας την οδό Καλλιπόλεως έφτασα στο κρησφύγετό μου, στο σουβλιτζίδικο του Κυριάκου, έναντι του ξενοδοχείου Χίλτον. Έμεινα δεκαπέντε μέρες για να βεβαιωθώ ότι είχε αποφευχθεί ο κίνδυνος.

Ερώτηση: *Πώς αντιμετωπίσατε τις Συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου;*

Στον ορίζοντα διαφαινόταν ότι διεξήγοντο διαπραγματεύσεις που θα οδηγούσαν σε λύση του Κυπριακού.

Οι Συμφωνίες της Ζυρίχης δεν είχαν ακόμα γίνει αποδεκτές. Ο Διγενής μάς απέστειλε σχετικό σημείωμα και ζητούσε από την ηγεσία της ΕΟΚΑ στη Λευκωσία τη γνώμη μας. Ο Γιωρκάτζης με κάλεσε στο κρησφύγετό του στην οδό Ανδροκλέους, για να μελετήσουμε την κατάσταση και να τοποθετηθούμε επί της αποδοχής ή της απόρριψης των Συμφωνιών της Ζυρίχης.

Η κατάσταση ήταν πολύ στενάχωρη και για τους δυο μας. Η απόρριψή μας ήταν δεδομένη. Η δύναμη της ΕΟΚΑ, όσον αφορούσε τη Λευκωσία και τα προάστια, στο τέλος του 1958 ήταν εξαιρετικά μεγάλη. Πολύ περισσότερες ένοπλες ομάδες από οποιαδήποτε άλλη εποχή ήταν έτοιμες για δράση.

Η νεολαία ήταν καθολικά οργανωμένη και ο λαός, παρά τα «κέρφιου», τους

αποκλεισμούς και τις ανατινάξεις, διέθετε ηθικό ακμαίο και αποφασιστικότητα.

Η απάντησή μας ήταν σαφής. Διαμηνύσαμε στον αρχηγό ότι ήμαστε έτοιμοι και οργανωμένοι για συνέχιση του αγώνα.

Αλλά, όπως του τονίσαμε, εάν ο ίδιος και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, αξιολογώντας και λαμβάνοντας υπ' όψιν όλα τα εντός και εκτός Κύπρου δεδομένα, έκριναν ότι επιβαλλόταν ο τερματισμός του αγώνα, θα υπακούαμε στις δικές τους εντολές.

Ερώτηση: *Τι σας απάντησε ο Διγενής;*

Δυστυχώς οι μέρες και οι βδομάδες περνούσαν χωρίς να έχουμε απάντηση του αρχηγού. Αρχίσαμε να ανησυχούμε.

Επικοινωνήσαμε και με τους τομεάρχες της επαρχίας Αμμοχώστου και διαπιστώσαμε ότι αντιμετώπιζαν κι αυτοί το ίδιο πρόβλημα. Καμιά απάντηση ή επικοινωνία με τον Διγενή.

Τα ερωτηματικά άρχισαν να μας διακατέχουν: «Πού βρισκόταν ο Διγενής; Μήπως δεν του παραδίδονταν οι επιστολές μας; Ήταν απομονωμένος;

Μ' αυτά τα διλήμματα ρισκοκινδυνεύσαμε ο Γιωρκάτζης κι εγώ, συνοδευόμενοι και από τον πατέρα Φώτιο, να μεταβούμε στον Άγιο Γεώργιο Σπαθαρικού, για να συναντήσουμε τους τομεάρχες Αμμοχώστου Παύλο Παυλάκη, Κώστα Χριστοδουλίδη και Φώτη Παπαφώτη. Ανταλλάξαμε απόψεις και επιστρέψαμε στη Λευκωσία. Με καθυστέρηση πήραμε και την απάντηση του Διγενή για τερματισμό του αγώνα.

Ερώτηση: *Το ηρωικό τέλος του Κυριάκου Μάτση πώς το πληροφορηθήκατε;*

Βρισκόμουν στο σπίτι που έμενα ως καταζητούμενος, στην οδό Ναυπάκτου 4. Ήξερα ότι το Δίκωμο, όπου βρισκόταν ο Κυριάκος, ήταν περικυκλωμένο. Με σύνδεσμο ειδοποίησα τον Κυριάκο ότι μπορούσε να διασχίσει την πεδιάδα από το Δίκωμο προς τον Τράχωνα, για να τον παραλάβω και να τον οδηγήσω σε ασφαλές κρησφύγετο. Αρνήθηκε να το πράξει.

Στις 19 Νοεμβρίου 1958 κατέβηκα από τη στέγη του σπιτιού όπου ήταν χτισμένο το κρησφύγετό μου κάτω από τα κεραμίδια κι άκουσα από το ραδιόφωνο, από το BBC, την είδηση της ανατίναξης του κρησφύγετου όπου βρισκόταν ο Κυριάκος. Ήταν μαζί μου και η οικογένεια του σπιτιού όπου έμενα. Δεν ήξεραν ούτε ποιος ήμουν ούτε τι σχέση είχα με τον Κυριάκο. Είπαν μόνο: «Πάει κι ο Μιλτιάδης». Ανέβηκα στο κρησφύγετό μου για να μείνω μόνος.

Με έκτακτο σύνδεσμο, ο Γιωρκάτζης μου έστειλε αυθημερόν το δικό του μήνυμα. «Λαέρτης» ήταν το ψευδώνυμο του Γιωρκάτζη και «Ακάμας» το δικό μου.

Ερώτηση: *Πώς κρίνετε τη δράση του Γιωρκάτζη κατά τη διάρκεια του αγώνα '55-'59;*

Κοίταξε, η δράση του Πόλυ ήταν τόσο πληθωρική και πολύπλευρη, που συγκαταλέγεται στους κορυφαίους αγωνιστές του απελευθερωτικού μας αγώνα.

Όταν ο αγώνας εθεωρείτο ότι ουσιαστικά είχε λήξει, ο Διγενής ζήτησε να συναντηθεί μυστικά με όλους τους επιζώντες τομεάρχες και άλλα ανώτατα στελέχη της Οργάνωσης.

Η συνάντηση έγινε στην οδό Μπουμπουλίνας, στο σπίτι του Γαβριηλίδη, εκεί που είναι σήμερα χτισμένο το κτίριο της Marfin Laiki.

Ο Γιωρκάτζης γνώριζε προσωπικά όλους τους τομεάρχες, ενώ ο Διγενής γνώριζε προσωπικά περιορισμένο αριθμό. Γι' αυτό και ο Γιωρκάτζης τούς σύστησε έναν προς έναν με τα ψευδώνυμά τους, αλλά και με τα πραγματικά τους ονόματα.

Ήταν μια συγκλονιστική στιγμή της πρώτης συνάντησης με τον Διγενή, με την ανώτατη ηγεσία του απελευθερωτικού μας αγώνα.

Ερώτηση: *Πώς αξιολογείτε την προσωπικότητα του Γιωρκάτζη;*

Ήταν αναμφισβήτητα χαρισματική προσωπικότητα. Σκλάβωνε με το ενδιαφέρον του, την καταδεκτικότητά του και την άμεση προσέγγιση με το συνομιλητή του.

Ήταν γνώστης σχεδόν όλης της στρατιάς, ολόκληρης της ηγεσίας των αγωνιστών παγκυπρίως. Γνώριζε προσωπικά τους πάντες και ενδιαφερόταν για τα προβλήματα και το μέλλον τους. Είχε επαφή με τον απλό πολίτη.

Σε ελάχιστο χρόνο ενημερωνόταν για οτιδήποτε συνέβαινε παγκυπρίως. Η ικανότητά του να συγκεντρώνει πληροφορίες ήταν μοναδική.

Όταν μετά τη λήξη του αγώνα άρχισαν να διαμορφώνονται επί ανωτάτου επιπέδου αντιπαράθεσεις για το μέλλον και την πορεία του Κυπριακού μετά την υπογραφή της Συμφωνίας της Ζυρίχης, άρχισε να διαμορφώνεται και η αντιπαράθεση με την άλλη άποψη.

Ερώτηση: *Πώς σχολιάζετε την προσπάθεια υπονόμευσης του αντιαποικιακού αγώνα του '55-'59 και των αγωνιστών;*

Κάθε λαός είναι περήφανος για τους επαναστατικούς και απελευθερωτικούς αγώνες του, που του χάρισαν την ελευθερία και την κυριαρχία του. Προτομές και αγάλματα κοσμούν τις πλατείες και τις λεωφόρους των πρωταγωνιστών αυτών των αγώνων και αιώνια τιμή και ευγνωμοσύνη αποδίδεται στους ήρωες και τους μάρτυρες. Δεν υπάρχουν εξαιρέσεις σ' αυτή την παγκόσμια ιστορική πραγματικότητα.

Στη μικρή μας πατρίδα, ξένα συμφέροντα, λόγω του εξαιρετικού ρόλου της στον γεωπολιτικό χώρο της ανατολικής Μεσογείου, αποπειράθηκαν με διάφορες προσπάθειες να υποβαθμίσουν, να εκθέσουν και να ανατρέψουν το ρόλο του αγώνα και το αποτέλεσμα του.

Ζωτικά συμφέροντα άλλων χωρών χρησιμοποίησαν κάθε μέσο για να πλήξουν την υπόσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας και να διαβρώσουν τον αγώνα μας και το ιστορικό του επίτευγμα.

Ιδιάζουσες συνθήκες εσωτερικά και στον περίγυρο της Κύπρου υποβοήθησαν αυτή την απόπειρα.

Δικά μας κατ' εξακολούθηση λάθη μετά τη λήξη του αγώνα και εσωτερικές αντιπαλότητες διευκόλυναν τα ξένα συμφέροντα.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου έπρεπε να υποσκαφθεί ο ίδιος ο αγώνας, αλλά προπαντός κορυφαία στελέχη της εποποιίας του '55-'59.

Οργανωμένα, ξένοι, με συνεργούς και Κυπρίους, προσπάθησαν και προσπαθούν πολύ εντατικά και σήμερα να στερήσουν τη νεολαία μας από ινδάλματα και ήρωες των οποίων τα ονόματα σκορπούσαν περηφάνια και αυτοπεποίθηση για το μέλλον.

Από τους επιζώντες του αγώνα, ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης αποτελούσε σημαντικό στόχο αυτής της προσπάθειας, η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Ερώτηση: Ποια ήταν η σχέση του Γιωρκάτζη με τους Τουρκοκύπριους;

Με τους Τουρκοκύπριους είχε στενή σχέση και επαφή, ιδιαίτερα με τα σώματα ασφαλείας.

Θυμώμαι ότι στο μεσημεριανό μας τραπέζι στο σπίτι που μέναμε, στην οδό Βυζαντίου 8, είχαμε συχνά Τουρκοκύπριους αστυνομικούς φιλοξενούμενούς του.

Ήταν πλήρως ενήμερος του τι συνέβαινε στην τουρκοκυπριακή κοινότητα.

Μια νύχτα με ξύπνησε στις τρεις το πρωί. Δεν είχε ύπνο. «Πάμε», μου λέει, «έναν περίπατο».

Οδηγούσε ο ίδιος και επισκεφτήκαμε ολόκληρη την τουρκοκυπριακή συνοικία της Λευκωσίας. Μου υπέδειξε διάφορα τουρκοκυπριακά σπίτια στα οποία υπήρχαν όπλα, χειροβομβίδες κι άλλοι εξοπλισμοί.

Σε επισκέψεις σε τουρκοκυπριακά χωριά, ευθύς μετά την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960, οι Τουρκοκύπριοι μας υποδέχονταν με πολλή θέρμη.

Στις αναφορές μου περιορίστηκα ουσιαστικά στην περίοδο του απελευθερωτικού αγώνα, παραθέτοντας μερικά μόνο στοιχεία της συγκλονιστικής και περήφανης εποχής του ανταποικιακού αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-1959.